

Վարք Տարոնի

(Բաղալյան)

Նախաբան

Սույն գործը դրվագ է տասներորդ դասարանի իմ կյանքից: Դեպքերը ծավալվում են իմ դասընկեր Բադայան Տարոնի և մեր ֆիզիկայի ուսուցիչ Մաթթթ Գալըզդեանի շուրջ, ում մոտ մասնավոր պարապում էր Տարոնը, ինչպես նաև մեր դասընկերուհի Սիրբաբըրիուկը: Տարոնի խոսքը գրված է նրանիցս լսած պատմությունների հիման վրա:

Գլալգոյանը առանցքային կերպար էր մեր ուսուցիչների մեջ. նա և՛ սովորական էր իր օփեյվեկտրայով ու տետրերով լի պայուսակով, և՛ տարօրինակ իր կախ մոռոթով ու յուրահատուկ խոզելաուռջով: Նրան են պատկանում դագդեգ, արեքագ, երգյուզ, էթ, գձագիրը գձի, խրախուսական իերեգ և մի շարք այլ գոհարներ:

Ներողամտություն եմ հայցում Շամշյանի բառապաշարն օգտագործելու համար:

***

Խոսք Տարոնի, 18.04.2017

«Դուրս եկա «5» համարի մառշուտկայի միջից ու անցնելով փողոցը քայլեցի դեպի տասնյոթ տողի քսանյոթ համարի շենքը: Քանի որ էդ շենքի դիմացի պաղեզդում միշտ լճացած էր լինում անձրևաջրից կուտակված կեղտոտ հեղուկը, ես՝ այլևս ճանապարհս կրճատելով մոտ 300 մետրով, միանգամից մոտեցա հետևի մուտքին, որտեղ պատի տակ միշտ ծանր-ծանր վեր էր ընկած մի մեքենայի մատոռ:

Քանզի ձմեռ էր, ուստի ամոթանք կլիներ էդ շենքին, եթե պաղեզդը կարգին չսառցակալեր: Իրիկունները սառույցն ամրապնդվում էր, իսկ ցերեկները ջուրն էր ողողում գոգավոր պաղեզդը: Հենց որ շենքի բնակիչները նկատում էին հավածքի առաջին ջոկատները, համատեղ ուժերով լապատկեքով հարձակվում էին ջրի վրա ու դուրս լցնում պաղեզդից, որ իրիկունը սառույցի համար սնունդ չմնա:

Ես մի կերպ ճողփեցի անձրևաջրի գոյացրած լիճը ու կանչեցի խարխուլ լիֆտը, որի տակ անդադար հոսում էր լճից սկիզբ առնող գետը, ու եթե հանկարծ մարդու բախտը չբերեր՝ տեղնուտեղը տոկը կխփեր: Վերջապես լիֆտը ճովողյունով ժամանեց: Մտա ներս ու սեղմեցի վեցերորդ հարկի կոճակը: Ներսում վառվում էր, ավելի ճիշտ՝ մարում էր մի հատ մահամերձ ճրագ: Հատակին ճապաղված էր կլինգոր, որը լի էր պաղեզդից ներծծված ջրով:

Լիֆտը մեկ բարձրանում էր վերև, մեկ ռեսկի իջնում ցած: Ու էս ցատկերից հետո՝ մարդուս սիրտը լեղաճաք անելուց հետո բացվեցին լիֆտի դռները: Ես՝ առանց էդ էլ թրջված, միանգամից երկրորդ լոգանքն ընդունեցի պաղեզդում ու կանգնելով դռան դիմաց զանգեցի այն: Դուռը բացեց մի միջահասակ, ոչ չաղ, ոչ նիհար, ճակատի մասում թափված մազերով, տխուր բուլդոզի դեմքով մոտ մի վաթսուն քանի տարեկան մարդ: Մենք բարևներով փոխանակվեցինք ու ես մուտք գործեցի Գալըզդեան Մերեթի տուն:

Ես՝ ըստ ձևավորված ավանդույթի, կոշիկներս հանեցի ու հագա Գալըզդեանի տված տապչկեքը, որ չկեղտոտվի տունը: Ես անցա իրանց զալ, որը մեր դասարանի կեսից փոքր էր, որ էդոն ամբողջությամբ չէր տեղավորվի: Նստեցի սեղանի շուրջ՝ մյուսների կողքին: Պահ մի հետո եկավ և Գալըզդեանը: Ես իմ հարցերը տվեցի ու ինձ տրված հանձնարարությունը սկսեցի գրել:

Որոշ ժամանակ հետո, ավելի ճիշտ՝ ժամը ուղիղ վեցը հենց որ խփեց, Գալըզդեանը կոֆե առաջարկեց մեզ: Ասեմ, որ կային մարդիկ, որ հենց մենակ կոֆեի համար էին պարապում: Դրանից հետո Գալըզդեանը դուրս գնաց զալից ու մի քանի րոպեից հետ եկավ՝ չայի բաժակով կոֆեն ձեռին: Հինգ րոպե հետո էդ կոֆեի յոխն արդեն տված էր:

Պարապմունքի վերջանալուց Գալըզդեանը հանձնարարությունը տվեց ու մենք դուրս եկանք տնից: Լիֆտը կանչեցինք, որ ըստ սովորության ալարեց շուտ ժամանել, ու մենք ոտ-ոտ սկսեցինք իջնել աստիճաններով: Քայլեցինք կանգառ: Հինգ րոպե չանցած «5» համարի մառշուտկեն եկավ: Դեմը մի հատ տեղ կար ու ես փառք տվեցի Աստծուն դրա համար, քանզի «Թում»-ի մոտից մառշուտկա հեղածների ճնշումներից կարող ա խեղդվեի քրտնքի ու տոթի ճենճերահոտից:

Վերջապես հասանք Զեյթուն: Ես իջա մառշուտկից, մի 150 մետր օբշի քայլեցի (փողոց անցնելը հաշված) ու հասա տուն:»

***

Խոսք Տարոնի

«Դուրս եկա «5» համարի մառշուտկից՝ դեռևս հիշելով ու խնդալով դրա շոֆերի մոզոնած հումորների վրա, ու քայլեցի դեպի շենք: Քանի որ էդ շենքի բնակիչները ինչ ժող ու ժեխ ասես չէին լցրել էն տոռուրի մեջ, որով պիտի դուրս գար վերնից լցված անձրևաջուրը, ու էդ տոռուրեն էլ ծռել էին ընենց, որ միջինը լցվի զիբիլի մեջ, անտանելի ժահահոտ էր ողողել պաղեզդի սահմանները, որովհետև նոր էր անձրև եկել ու սաղ կեղտաջուրը լողացրել էր զիբիլը: Մինչև կիսավուլ լիֆտը կժամաներ, անուշավետ բուրմունքն արդեն պարուրեց ինձ ու ես հագս գսպելով ներխուժեցի լիֆտ: Ես՝ վայելելով փրկության կարոտալի վայրկյանները, նորից զգացի թունավոր ճենճահոտը:»

***

Խոսք Տարոնի, 26.04.2017

«Դասի էինք: Ես Սարոյին հայտնեցի, որ հինգշաբթվա ֆիզիկայի գրավորը տասն աստանալու: Ինքը նայեց իմ ինքնագրի ու ինքնավստահ հայացքին, բայց բան չջոկեց:»

***

Խոսք Սարոյի

«Զորեքշաբթի, անգլի ժամ:

Ես ու Տարոնը տեղավորվեցինք լուսամուտի տակի շարքի վերջին նստարանին ու Տարոնը սուսկի խառնիճադանջ ու բազմաբղետ գրքերի ու տետրերի միջից հանեց անգլի տետրը, որի էջերից մեկի մեջ թաքնված էին հաջորդ օրվա ֆիզիկի գրավորի հարցերն ու խնդիրներն՝ իրանց պատասխաններով: Ես սկսեցի շտապ նշումներ անել մոտս՝ ականջի ճոթով ունկ դնելով Տարոնի բացատրություններին ու նկատողություններին:

Հանկարծ լսվեց անգլի դասատուի ձենն ու ես հապճեպորեն սկսեցի անգլի տնայինն արտագրել Տարոնի տետրից, բայց սավսեմ ի գուր, քանզի հենց դասատուն մոտեցավ մեզ, ըսկի աչք էլ չնետեց մեր տետրերին, այլ բավարարվեց մեր հաստատողական պատասխանով իրա «տնայինն արե՞լ եք» հարցին ու անցավ մյուս շարք: Ես նորից սկսեցի փութկոտ արտագրել ու գործս վերջացնելով թեթևացած սկսեցի հետևել Տարոնի ու Էրոյի գլալաջիին, ավելի ճիշտ՝ քյալլին: Էրոն ուղիղ իմ դեմից կիսառլորվեց դեպի մեզ ու ասեց. «Տարո՛ն, հորս արև բեզ կռուտիտ հենց նայեմ վրեղ չպիտի խոսաս» ու դասատուի դիտողություններից հետ շրջվեց: Ես քրքջալով ասեցի՝ հեսա Էրոն հայելի ա պահելու դեմն ու ըտենց նայի Տարոնին: Ու իրոք, խոսքս նոր էի վերջացրել, երբ Էրոն Սերոժի պլանշետը բարձրացրեց իրա դիմաց ու չերեզ դրա ատռածենիե նայեց Տարոնի աչքերի մեջ: Երևի ավելորդ ա ասել, որ Էրոյից երկու մետր շառավղով սաղ մարդիկ ուժե բացել էին:

Տարոնը մի հատ թղթի կտոր պահեց աչքերի դեմն ու մի քանի քֆրտոց ուղղեց Էրոյին: Էրոն ֆոսց ու երդում կերավ, որ Տարոնը էդ թուղթը տա իրան: Տարոնը տվեց, բայց անմիջապես անցավ մատերով քֆուրներին: Էրոն մի հատ երդում էլ ըդտեղ կերավ, որ Տարոնը նույնիսկ ժեստերով չքրֆի: Մենք արդեն ծիծաղից տրաքել էինք:

Էրոն՝ չբավարարվելով, ասեց. «Տարո՛ն, հենց մատով ճտցնեմ, կմկկաս»: Էրոն ճտցրեց ու ծիծաղի թագա պոռթկում հաջորդեց Տարոնի բառաչին: Էրոն մի երկու երդում էլ ավելացրեց մինչև դասի վերջ, ու Տարոնն արդեն քսաներորդ անգամ Էրոյին սպառնաց՝ հաջորդ օրվա գլխին գալիքների մասին:

Դպրոցի դարպասներից դուրս գալուց հետո այլևս Տարոնից ու Էրոյից բաժանվեցի:»

***

Խոսք Տարոնի, 27.04.2017

«Նշված դեպքերից մի քանի օր առաջ՝ ֆիզիկի պարապմունքի ժամանակ:

Ուշադրությունս գրավեց Գալըզդեանի դիվանին դարսված թղթերի կույտը: Մեր հետ պարապում էր նաև մի տասնմեկերորդ դասարանցի, ու երբ ինքը Գալըզդեանից ստացավ հանձնարարություն՝ կապված գրավորի տարբերակի հետ, ինքը ուզեցավ դիվանի թղթերի կապոցը վերցնել, բայց Գալըզդեանը հայտնեց, որ դրանք տասերի թեստերն են:

Երբ Գալըզդեանը դուրս եկավ կոֆեի հետևից, ես անմիջապես նկարեցի երեսի տարբերակը: Տասնմեկերորդ դասարանցին ինձ հայտնեց, որ իրանց՝ անցած տարվա գրավորների սաղ տարբերակներն ունի, ուղղակի ֆեյսբուքի սաբշենիներում ա: Ես ջոկեցի, որ ռոյալ սթրիթ ֆլեշ եմ բռնել: Էդ նույն ժամանակ Սիլրաբրփուկը գողեգող սաղ տարբերակները նկարեց, ու Գալըզդեանը պահ մի հետո վերադարձավ՝ չայի բաժակով կոֆեն ձեռին:

Էս միջադեպից հաշված օրեր հետո ես Սիլրաբրփուկին ֆեյսբուքով համոզում էի, որ տարբերակների նկարներն ուղարկի ինձ, ու ֆեյսբուքով մղված ճակատամարտից հետք քիչ էր մնում վերջնականապես մերժեր խնդիրքս, բայց դրան հաջորդող առֆեյսբուք «ներողություն»-ից հետո վերջ ի վերջո հասա նպատակիս:»

***

Խոսք Սարոյի, 29.04.2017

«Հինգշաբթի, ֆիզիկի գրավորի օր:

Տարոնի վիզը բռնվել էր: Ցավից մոռում էր: Դրա նախորդ շաբաթը Էրոն գնացել 10^ր-ի հետ հոթ դոգի վրա գրագ էր եկել ու Էսօր պիտի ֆուտբոլ խաղային երկար դասամիջոցին: Իմ մտքից էդ սավսեմ թռել էր, ու ես երբ գնացի խաղը նայելու, արդեն 3-1 կրվում էինք: Տարոնը՝ չնայած վզի ցավին, հեկավ խաղաց ու հաշիվը դառավ 5-5: Պենալներ խաղացին ու մերոնք գրագը կրվան:

Ֆիզկուլտին ֆուտբոլ խաղացինք: Ֆիզիկի գրավորին ամենաուշը ես հասա՝ քրտնաթոր, քրտնխաշ, կարմրած դեմքով, որովհետև ֆուտբոլի խաղից հետո ուշ էի փոխվել: Տարոնի

կողն զբաղված էր ու ես նստեցի ամենադեմը: Ամենաշուտը վերջացնելով՝ դուրս եկա դպրոցից ու այլևս չտեսա Տաթնին:»

***

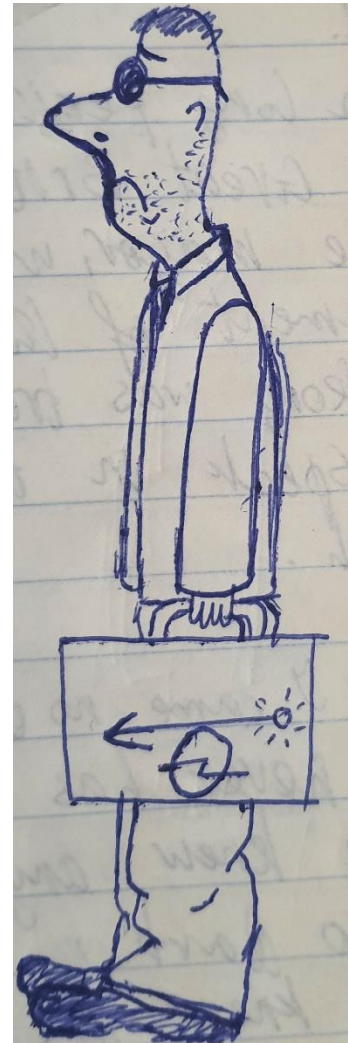
Խոսք Սարոյի, 22.05.2017

«Հենց որ ֆիզիկայի ժամի զանգը խփեց, ոչ մեկը շան տեղ չդրեց, քանզի դպրոցի առաջին հարկի միջանցքում խմբվել էին խառնիճադանջ բազմություններ, որոնք հավաքվել էին իրանց դազարաններով նկարվելու: Երբ վերջապես մի քանի մալալետկա դասարաններից հետո մեր հերթը հասավ, մենք ճեպեցինք շարվել: Բայց մեզ վիճակված չէր էդ գործողությունն իրականացնել առանց պատուհասների, քանզի էնքան իրար կերան հետևի բարձր շարքում կանգնելու համար, որ մուտքի դեմի լայնաչափ նկարը կտապալվեր գետնին, եթե չլինեին հետևի բարձր շարքում կանգնած տավարները: Մինչև դազոդեզն ու ֆոտոգրաֆը ծայրագույն ճիգերից հետո կարողացան մեզ դասավորել, ստացվեցին երեք հատ անտիկվար նկարներ:

Ֆիզիկայի ժամից արդեն անցել էր քսանյոթ րոպե, բայց Գալըզդեան Մաթթըր՝ ձգտելով իր հանապազօրյա երգյուզները նշանակել, փութաց դասարան: Մենք հուսահատ գրավեցինք մեր տեղերը պատտեքին ու դասի վերջին մի քանի րոպեները վաժիվատ արինք:

Մենք դժվար թե դիմանայինք, եթե չլինեի մի օգնող հանգամանք. Գալըզդեանի գալուց մի քանի տասնյակ վայրկյան հետո ես մեջքիս զգացի Հ. Արեգի ձեռքի ջախջախիչ հարվածները, որոնք ես հասկացա որպես կայֆավատ առ զիս ու մարտականորեն ֆռացի դեպի Արեգը՝ մինչև էդ որոշելով, թե ինչ ուղառով (ուղառներով) վրեժս լուծեմ, բայց Արեգի թևաթափ հայացքը իմ ուշադրությունը սևեռեց դեպի Գալըզդեանի դեմքը, ու ես տեղում զգացի Գալըզդեանի դեմքի անդնդախոր փոփոխությունը. ինքը առել էր նոր՝ ուղղանկյուն ակնոց: Ես հետ ֆռացի ու գտա Արեգին սեղանի վրա տապալված քոքոալուց:

Վերջապես փրկարար զանգը տվեց ու ես անգամ էնքան էլ տհաճ չէր դրա ականջ ծակող դողանջունը (առաջին հարկի զանգը գտնվում էր մեր դազարանի դռան վերևում), քանզի մենք սուրացինք ֆուտբոլի:»

Նկարում՝ Մյարթաթ Գալըզդյան
Հեղինակ՝ Էրեջ Երևանցի